

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sosyal Becerilerinin İncelenmesi

The Investigation of Prospective Preschool Teachers' Social Skills

Eda Türkan, Yasemin Aydoğan, Türker Sezer
Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu, Türkiye.

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının sosyal becerilerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Araştırma nicel araştırma yöntemine uygun olarak ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı lisans programına devam eden, toplam 158 öğretmen adayından oluşturulmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu", ile Aydoğan & Özyürek (2016) tarafından geliştirilen "Sosyal Beceri Envanteri" kullanılmıştır. Öncelikle elde edilen veriler uygun istatistik teknikleri kullanılmıştır. Normal olarak dağılmayan verilerin analizinde nonparametrik fark testleri (Kruskal Wallis H testi ve Mann Whitney U testi) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda okulöncesi öğretmen adaylarının sosyal becerilerinin sınıf düzeyinden etkilendiği bulunmuştur. Aksine genel akademik not ortalamaları, anne-baba öğrenim durumu, ailelerinin gelir durumunun etkisi belirlenmemiştir. Elde edilen bulgular ilgili alanyazın ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: okulöncesi öğretmen adayı, sosyal beceriler, sınıf düzeyi

Abstract

The aim of this study was to examine the social skills of prospective preschool teachers in terms of different variables. Research was designed in accordance with the screening model which is based on quantitative research methods. The working group consisted of 158 prospective preschool teachers in Abant İzzet Baysal University, Department of Preschool Teaching. The "Personal Information Form" and "Social Skills Inventory" which was developed by Aydoğan and Özyürek (2016) were used as data collection tools. First of all, data was tested for normality and appropriate statistical techniques were used after the data examinations stage. Nonparametric tests ((Kruskal Wallis H Test and Mann Whitney U Test) were used for the analysis of the data which is not normally distributed. As a result of analysis it has been found that statistically significant differences on social skills scores of prospective preschool teachers according to class level. On the contrary, it was determined that there were no significant differences on prospective preschool teachers' social skills in terms of academic achievement, parental education status and family income. The findings were discussed in light of the literature.

Keywords: prospective preschool teachers, social skills, class level

1. Giriş

Ülke kalkınmasında insanın nitelikli yetiştirilmesi ve insanın yetiştirilmesinde de öğretmen faktörü çok önemlidir. Eğitim sisteminin başarısı nitelikli olarak yetişmiş öğretmenlere bağlıdır. Nitelikli öğretmenlerin genel kültürü, alan bilgisi ve pedagojik donanımı üst seviyede olmalıdır (Dilekman, 2008). Öğretmenlerin sahip olduğu ve artan sorumlulukları sahip olması gereken yeterlilikleri de değiştirmektedir. Öğretmen yeterliliklerinin düzeyi öğrencinin öğrenmesini etkileyecektir. Öğretmen ne kadar yeterli ise öğrenci öğrenmeleri ve öğrenmelerin kalıcılığı da o kadar artacaktır (Karacaoğlu, 2008).

Öğretmen öğrenme öğretme süreçlerinin temel öğelerindedir (Sönmez, 2003). Öğretmenlerde bulunması beklenen genel özellikler incelendiğinde; insanları ve mesleğini seven, güler yüzlü, hoşgörülü, sevecen ve iyimser, güvenilir, dürüst, dost ve sırdaş, açık görüşlü, tarafsız, adil, takdir eden, öven, yüreklendiren, ödüllendiren, motive eden, öğrenmeyi kolaylaştıran, beklenti ve gereksinimleri dikkate alan, çocuk ve ergenin fizyolojik, duygusal, sosyal özelliklerini ve sorunlarını tanıyan, esnek ve sorun çözücü, değişime, yenilik ve gelişmeye açık, kendini sürekli yenileyen şekline çok sayıda öğeyi içerdiği görülmektedir (Şişman, 2006; Celep, 2004).

Öğretme-öğrenme sürecinin etkili olabilmesi için öğretmen-öğrenci arasında çok özel bir ilişkinin kurulması gerekir. Öğretmenin bu bağı kurabilmesi iletişim ve sosyal becerilerine bağlıdır. Bu nedenle okulda çocuklarla bir arada bulunan ve onlara örnek teşkil eden öğretmenlerin iletişim ve sosyal beceri bakımından etkili olması ve öğretmen adaylarının da bu yönde yetiştirilmesi gerekir (Tepeli & Arı, 2011). Öğretmenlerin başkalarıyla etkileşim kurabilecek sosyal açıdan kabul edilebilir olan davranışlara sahip olması oldukça önemlidir. Sosyal beceriyi oluşturan öğeler birbiri ile ilişkili olduğu için öğretmenlerin sosyal becerileri oluşturan değişkenlere bir bütün olarak sahip olmalıdır. Bu değişkenlerden biri ya da bazılarına sahip olmak yeterli değildir (Girgin, Çetingöz & Ekinci Vural, 2011). Öğretmenin sınıf içerisinde yaşanabilecek her türlü durumlara yönelik olarak sosyal kontrol becerilerine ve öğrencilerinin problemleri ile ilgilendiğinde ise duyuşsal ve sosyal yönden duyarlılığa gereksinim duymaktadır. Bu becerilere sahip bir öğretmen öğrencilerin duygularına değer verir, benliklerini destekler, öğrencilerin sözel ve sözel olmayan tepkilerine değer verir ve dinler. Bu bağlamda öğretmenin duyuşsal ve sosyal yönden duyarlı olması vurgulanmaktadır (Yüksel, 2001). Çünkü sosyal beceriler öğretmenlerin sahip olması zorunlu olan olmazsa olmaz niteliklerin başında gelmektedir (Yüksel, 1997). Öğretmenlerde olduğu gibi öğretmen adaylarında da bulunması önemli olan davranış biçimleri ve bazı roller belirlenmiştir. Bu roller üç alana ayrılmıştır. Bu alanlar sırasıyla; Organizasyon-plânlama ve öğretim yaklaşımları, Meslekî profesyonellik ve Sosyal beceriler olarak sıralanmıştır (Capel, Leask, & Turner, 1995; akt: Kara & Çam, 2007).

Günümüze gelene değin sosyal gelişim için birçok tanım yapılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır; Sosyal gelişim, bireyin yaşadığı toplumda, grup yaşamının kural

ve zorluklarına karşı duyarlılık geliştirmesi, bunun sonucunda da yaşadığı kültürde bulunan diğer bireyler ile uyum içinde ve iletişim sorunu olmaksızın yaşama sürecidir (Atay; akt: Aydoğan ve diğerleri, 2012). Reschly & Gresham (1981), sosyal yeterlilik içerisinde ele aldığı sosyal becerileri üç alt boyuta ayırmıştır. Bu boyutlar; kişiler arası davranışlar, kendi ile ilişkili ve görevleriyle ilişkili davranışlardır. Kişiler arası davranışlar; otoriteyi kabul etme, konuşma becerileri, işbirliği ve oyun davranışlarını ifade eder. Kendi ile ilişkili davranışlar ise; duygularını ifade etme, ahlaki davranış, kendine karşı olumlu tutum geliştirme gibi davranışları kapsar. Uyarılara dikkat etme, sorumluluklarını yerine getirme, talimatları/yönergeleri takip etme, bağımsız olarak çalışma gibi davranışlar ise görevle ilişkili davranışları oluşturur (Gresham & Eliot, 1984; Akt. Güven & Işık, 2006). Avcıoğlu (2005) tarafından ise sosyal becerilerin, toplumla bütünleşmeyi sağlayan ve toplumsal hayata katılmayı kolaylaştıran beceriler olduğu ve kişilerarası ilişkilerin kurulmasında ve sosyal amaçların gerçekleştirilmesinde önemli rol oynadığı ifade edilmiştir. Branstain, Bellack & Herson (1977), sosyal becerileri kişilerarası etkili iletişim için gerekli olan yetenekler olarak tanımlamışlardır (Deniz, 2003). En geniş tanımıyla sosyal beceriler; bireyin diğer insanlara psikolojik veya fiziksel zarar vermeden sosyal etkileşimlerinde başarılı olmasını sağlayacak davranış öğeleri, kişilerarası durumlarda kişinin kendisi dahil diğerlerinin duygu, düşünce ve davranışlarını anlaması ve bu anlayışa uygun davranması, bireyin birçok farklı koşulda öğrenme, çalışma ve paylaşma gibi etkinlikleri gerçekleştirebilmesi için gerekli sosyal iletişimin merkezi olarak tanımlanmaktadır (Elliott, Malecki & Demaray, 2001; Marlowe, 1986; Spence, 1983).

Sosyal ve duygusal beceri düzeyi yüksek öğretmen öğrenciler arasında gerçekleşen ilişkileri destekleyerek ve onları cesaretlendirir. Derslerini tasarlayarak onların becerilerini geliştirir, içsel motivasyonlarını destekleyerek, çatışmalara çözüm üretmede koçluk yaparak, işbirliğini teşvik ederek, saygı ve iletişim konusunda rol model olarak sınıfta olumlu bir hava oluşturur (Jennings & Greenberg, 2009). Eğer öğretmen bu becerilerden yoksun ise sınıftaki öğrencilerin performansında ve bu öğrencilerin olumlu davranışlarında düşüş gözlenmektedir (Marzano, Marzano, & Pickering, 2003: akt. Jennings & Greenberg, 2009). Ayrıca sosyal beceriler bireyin ruh sağlığı açısından da büyük önem taşır (Bacanlı, 1999; akt: Tekin & Kuru, 2009).

Okul öncesi eğitim açısından bakıldığında durum daha farklı bir boyut kazanmaktadır. Çünkü okul öncesi eğitim kurumları çocukların aile ortamından sonra karşılaştıkları ilk ortam olması sebebiyle okul öncesi eğitim örgütlerinde diğer eğitim örgütlerinden farklı bir ilişki ortaya çıkmakta ve bu ilişkilerin, direkt, açık ve yalın bununla beraber belirli sınırlar içinde olması gerekmektedir (Zembat, 1994). Bu yüzden okul öncesi eğitim kurumları bir ev ortamı sıcaklığını ve kendine has bir okul iklimini oluşturmalıdır. Çocukların eğitimi ile birlikte onları bedensel ve ruhsal açıdan sağlıklı gelişimlerini sağlayacak şartlar sağlanmalıdır (Zembat, 1992). Anne ve babasından ayrırlıp okula gelen çocuğu ilk karşılayan ve çocukla gün boyu birlikte olan kişi öğretmendir (Oktay, 1999). Bir okul öncesi öğretmeni her şeyden önce sevgi dolu ve

sabırlı olmalıdır. Ayrıca iyi bir mizah duygusuna sahip, güçlüklerden yılmayan ve problem çözmekten hoşlanan, kendiliğinden davranışı, taklitçiliğe tercih eden, kontrolü kaybetmeden çeşitli etkinliklerle ilgilenebilen, çocukça davranışlar ve ihtiyaçlar karşısında rahatsız olmayan ve çok küçük de olsa ilerlemeyi fark edebilen öğretmen özellikleri öne çıkmaktadır (Zembat, 1992). Bu nedenlerle okulöncesi öğretmeninin çocuklarla iyi iletişim kurabilen bireyler olması çok önemlidir (Poyraz & Dere, 2001; Köksal Akyol & Koçer Çiftçi, 2005).

Çocukların temel sosyal becerileri edinmelerinde öğretmen hem bir eğitimci hem bir model hem de bir arkadaş olarak önemli rollere sahiptir. Bu nedenle öğretmenlerin sosyal becerileri ve bu becerilerin oluşmasına katkı sağlayan etkenler büyük önem taşımaktadır (Seven & Yoldaş, 2007). Bu çalışmada ise; okul öncesi öğretmen adaylarının sosyal beceri düzeyleri tespit edilerek, sosyal becerilerine etki eden faktörler belirlenmeye çalışılmıştır.

2. Yöntem

Araştırma Modeli

Okulöncesi öğretmen adaylarının sosyal becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelendiği araştırma, ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Okulöncesi Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören toplam 158 öğretmen adayından oluşturulmuştur. Çalışma grubunda yer alan öğretmen adaylarına ait tanımlayıcı değerler aşağıda sunulmuştur.

Öğretmen adaylarının; % 94,3'ü kız (149) ve % 5,7'si erkektir (9). Ayrıca, % 25,3'ü 1.sınıfa (40), % 17,7'si 2.sınıfa (28), % 19'u 3.sınıfa (30) ve % 38'i 4.sınıfa (60) devam etmektedirler. % 3,8'inin genel akademik not ortalaması düşük, % 25,3'ünün orta, % 37,3'ününiyi ve % 33,5'inin çok iyidir. Bunların yanında öğretmen adaylarının yaş ortalaması ise; 21,3'tür.

Ayrıca öğretmen adaylarının annelerinin; % 60,1'i İlkokul, % 17,1'i Ortaokul, % 17,7'si Lise ve % 5,1'i Üniversite mezunudur. Babalarının; % 32,2'si İlkokul, % 17,7'si Ortaokul, % 27,8'i Lise ve % 22,2'si Üniversite mezunudur. Ayrıca öğretmen adaylarının ailelerinin % 80,4'ü düşük gelirli (3000 TL ve altı), % 17,1'i orta gelirli (3001-5000) ve % 2,5'i yüksek gelirlidir (5001-7000).

Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu" ve "Sosyal Beceri Envanteri" kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından geliştirilen form ile araştırmanın çalışma grubundaki öğretmen adaylarının demografik bilgileri (cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, genel akademik not ortalaması, anne-baba öğrenim durumu ve ailenin gelir düzeyi) elde edilmiştir.

Sosyal Beceri Envanteri: Aydoğan & Öyürek, (2016) tarafından geliştirilen envanter, 14 yaş ve üzeri grubun sosyal becerilerini ölçen, 60 maddeden oluşan, 5'li likert tipi bir ölçme aracıdır. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, Uyum indeksleri $\chi^2=3906.04$, $X^2/sd= 2.29$, $RMSEA=0.073$, $CFI=0.98$, $IFI=0.98$, $NNFI=0,98$ ve $NFI=0,96$ olarak bulunmuştur. Envanter 6 boyutludur ve alt boyutlarda yer alan madde sayısı ile iç tutarlık katsayıları aşağıdaki gibidir.

Alt Boyutlar	Madde sayıları	Cronbach Alfa
1.Tanışma Becerileri	5	.85
2.Dinleme Becerileri	6	.82
3.Konuşma Becerileri	9	.88
4.Nezaket Becerileri	8	.90
5.Duygularını Yönetme Becerileri	17	.92
6.İşbirliği Becerileri	15	.94
TOPLAM	60	.98

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada verilerin elde edilmesi süreci, katılımcı öğretmen adaylarının belirlenmesiyle başlatılmıştır. Araştırmanın verileri, öğretmen adaylarına verilen ölçme araçları ile elde edilmiştir. Veri toplama süreci 2 hafta sürmüştür.

Verilerin analizinde uygun istatistik paket programı kullanılmıştır. Öncelikle elde edilen verilerin dağılımı incelenmiştir [(Kolmogorov-Smirnov= ,135, $p < .05$)-(Shapiro-Wilk= ,936, $p < .05$)]. Normal dağılmadığı belirlenen verilerin değerlendirilmesinde yüzde-frekans analizleri, Kruskal Wallis H testi ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak kabul edilmiştir.

3. Bulgular

Aşağıda araştırmaya katılan okulöncesi öğretmen adaylarının sosyal becerileri sınıf düzeyi, not ortalamaları, anne-baba öğrenim düzeyi ve ailelerinin gelir düzeyi değişkenlerine göre incelenmiş ve elde edilen bulgular sunulmuştur.

Tablo 1. Sosyal beceri puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre Kruskal Wallis H Testi sonuçları

Boyut	Sınıf Düzeyi	N	KO	X ²	sd	p
Tanışma becerileri	1.Sınıf	40	49,69	78,973	3	,000*
	2.Sınıf	28	62,82			
	3.Sınıf	30	53,17			
	4.Sınıf	60	120,33			
	Toplam	158				
Dinleme becerileri	1.Sınıf	40	50,55	98,692	3	,000*
	2.Sınıf	28	47,63			
	3.Sınıf	30	55,90			
	4.Sınıf	60	125,48			
	Toplam	158				
Konuşma becerileri	1.Sınıf	40	50,61	97,033	3	,000*
	2.Sınıf	28	52,79			
	3.Sınıf	30	51,43			
	4.Sınıf	60	125,26			
	Toplam	158				
Nezaket becerileri	1.Sınıf	40	50,46	96,489	3	,000*
	2.Sınıf	28	58,46			
	3.Sınıf	30	47,03			
	4.Sınıf	60	124,91			
	Tolam	158				
Duyularını yönetme becerileri	1.Sınıf	40	47,15	99,987	3	,000*
	2.Sınıf	28	56,80			
	3.Sınıf	30	51,18			
	4.Sınıf	60	125,82			
	Topam	158				
İşbirliği becerileri	1.Sınıf	40	47,26	99,110	3	,000*
	2.Sınıf	28	51,38			
	3.Sınıf	30	56,52			
	4.Sınıf	60	125,61			
	Toplam	158				
TOPLAM	1.Sınıf	40	47,29	104,093	3	,000*
	2.Sınıf	28	53,77			
	3.Sınıf	30	51,72			
	4.Sınıf	60	126,88			
	Toplam	158				

*p< .001

Tablo 1'e göre okulöncesi öğretmen adaylarının Sosyal Beceri Envanteri toplam puanları (X²= 104,093, p< .05) ve Tanışma becerileri (X²= 78,973, p< .05), Dinleme becerileri (X²= 98,692, p< .05), Konuşma becerileri (X²= 97,033, p< .05), Nezaket becerileri (X²= 96,489, p< .05), Duyularını yönetme becerileri (X²= 99,987, p< .05) ve İşbirliği becerileri (X²= 99,110, p< .05) alt boyut puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Ortaya çıkan bu farklılığın hangi gruplar arasında oluştuğunu belirlemek için gruplar birbiri ile karşılaştırılmıştır.

Tablo 2a. Sosyal beceri puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre Mann Whitney U Testi sonuçları

Boyut	Sınıf	N	KO	KT	U	z	p
Tanışma becerileri	1.Sınıf	40	25,03	1001,0	181,00	-7,202	,000*
	4.Sınıf	60	67,48	4049,0			
	Toplam	100					
Dinleme becerileri	1.Sınıf	28	21,61	864,50	44,50	-8,154	,000*
	4.Sınıf	60	69,76	4185,5			
	Toplam	100					
Konuşma becerileri	1.Sınıf	30	22,28	891,0	71,00	-7,957	,000*
	4.Sınıf	60	69,32	4159,0			
	Toplam	100					
Nezaket becerileri	1.Sınıf	40	22,35	894,0	74,00	-7,938	,000*
	4.Sınıf	60	69,27	4156,0			
	Toplam	100					
Duygularını yönetme becerileri	1.Sınıf	40	21,83	873,0	53,00	-8,075	,000*
	4.Sınıf	60	69,62	4177,0			
	Toplam	100					
İşbirliği becerileri	1.Sınıf	40	22,26	890,5	70,50	-7,954	,000*
	4.Sınıf	60	69,33	4159,5			
	Toplam	100					
TOPLAM	1.Sınıf	40	21,43	857,0	37,000	-8,184	,000*
	4.Sınıf	60	69,88	4193,0			
	Toplam	100					

*p< .001

Tablo 2a incelendiğinde, okulöncesi öğretmen adaylarının sosyal becerilerinin sınıf düzeyine göre farklılaştığı ve ortaya çıkan bu farklılığın 1.sınıf ve 4.sınıf arasında olduğu ve kareler ortalaması ve kareler toplamlarına göre, sınıf düzeyinde oluşan anlamlı farklılığın 4.sınıfa deva eden öğretmen adaylarının lehine olduğu bulunmuştur.

Tablo 2b. Sosyal beceri puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre Mann Whitney U Testi sonuçları

Boyut	Sınıf	N	KO	KT	U	z	p
Tanışma becerileri	2.Sınıf	28	20,20	565,50	159,500	-6,129	,000*
	4.Sınıf	60	55,84	3350,50			
	Toplam	88					
Dinleme becerileri	2.Sınıf	28	16,18	453,00	47,000	-7,127	,000*
	4.Sınıf	60	57,72	3463,00			
	Toplam	88					
Konuşma becerileri	2.Sınıf	28	15,89	445,00	39,000	-7,188	,000*
	4.Sınıf	60	57,85	3471,00			
	Toplam	88					
Nezaket becerileri	2.Sınıf	28	17,34	485,50	79,500	-6,833	,000*
	4.Sınıf	60	57,18	3430,50			
	Toplam	88					
Duygularını yönetme becerileri	2.Sınıf	28	16,68	467,00	61,000	-6,983	,000*
	4.Sınıf	60	57,48	3449,00			
	Toplam	88					

İşbirliği becerileri	2.Sınıf	28	16,11	451,00	45,000	-7,130	,000*
	4.Sınıf	60	57,75	3465,00			
	Toplam	88					
TOPLAM	2.Sınıf	28	15,70	439,50	33,500	-7,226	,000*
	4.Sınıf	60	57,94	3476,50			
	Toplam	88					

* $p < .001$

Tablo 2b incelendiğinde, okulöncesi öğretmen adaylarının sosyal becerilerinin sınıf düzeyine göre farklılaştığı ve ortaya çıkan bu farklılığın 2.sınıf ve 4.sınıf arasında olduğu ve kareler ortalaması ve kareler toplamlarına göre, sınıf düzeyinde oluşan anlamlı farklılığın 4.sınıfa deva eden öğretmen adaylarının lehine olduğu bulunmuştur.

Tablo 2c. Sosyal beceri puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre Mann Whitney U Testi sonuçları

Boyut	Sınıf	N	KO	KT	U	z	p
Tanışma becerileri	3.Sınıf	30	20,50	615,00	150,000	-6,451	,000*
	4.Sınıf	60	58,00	3480,00			
	Toplam	90					
Dinleme becerileri	3.Sınıf	30	18,50	555,00	90,000	-6,959	,000*
	4.Sınıf	60	59,00	3540,00			
	Toplam	90					
Konuşma becerileri	3.Sınıf	30	18,32	549,50	84,500	-6,994	,000*
	4.Sınıf	60	59,09	3545,50			
	Toplam	90					
Nezaket becerileri	3.Sınıf	30	17,57	527,00	62,000	-7,190	,000*
	4.Sınıf	60	59,47	3568,00			
	Toplam	90					
Duyularını yönetme becerileri	3.Sınıf	30	17,07	512,00	47,000	-7,306	,000*
	4.Sınıf	60	59,72	3583,00			
	Toplam	90					
İşbirliği becerileri	3.Sınıf	30	17,43	523,00	58,000	-7,217	,000*
	4.Sınıf	60	59,53	3572,00			
	Toplam	90					
TOPLAM	3.Sınıf	30	16,40	492,00	27,000	-7,473	,000*
	4.Sınıf	60	60,05	3603,00			
	Toplam	90					

* $p < .001$

Tablo 2c incelendiğinde, okulöncesi öğretmen adaylarının sosyal becerilerinin sınıf düzeyine göre farklılaştığı ve ortaya çıkan bu farklılığın 3.sınıf ve 4.sınıf arasında olduğu ve kareler ortalaması ve kareler toplamlarına göre, sınıf düzeyinde oluşan anlamlı farklılığın 4.sınıfa deva eden öğretmen adaylarının lehine olduğu bulunmuştur.

Tablo 3. Sosyal beceri puanlarının genel akademik not ortalaması değişkenine göre Kruskal Wallis H Testi sonuçları

Boyut	GANO	N	KO	X ²	sd	p
Tanışma becerileri	Düşük	6	44,17	4,949	3	,176
	Orta	40	77,88			
	İyi	59	85,98			
	Çok iyi	53	77,51			
	Toplam	158				
Dinleme becerileri	Düşük	6	53,92	2,398	3	,494
	Orta	40	77,68			
	İyi	59	83,47			
	Çok iyi	53	79,35			
	Toplam	158				
Konuşma becerileri	Düşük	6	44,25	4,053	3	,256
	Orta	40	79,03			
	İyi	59	83,61			
	Çok iyi	53	79,27			
	Toplam	158				
Nezaket becerileri	Düşük	6	50,17	4,088	3	,252
	Orta	40	78,10			
	İyi	59	86,32			
	Çok iyi	53	76,28			
	Toplam	158				
Duygularını yönetme becerileri	Düşük	6	41,67	5,207	3	,157
	Orta	40	79,88			
	İyi	59	85,29			
	Çok iyi	53	77,06			
	Toplam	158				
İşbirliği becerileri	Düşük	6	51,58	3,850	3	,278
	Orta	40	79,49			
	İyi	59	86,00			
	Çok iyi	53	75,43			
	Toplam	158				
TOPLAM	Düşük	6	44,17	5,185	3	,159
	Orta	40	78,84			
	İyi	59	86,40			
	Çok iyi	53	76,32			
	Toplam	158				

Tablo 3'e göre okulöncesi öğretmen adaylarının sosyal beceri puanları genel akademik not ortalamaları değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p > .05$).

Tablo 4. Sosyal beceri puanlarının anne öğrenim düzeyi değişkenine göre Kruskal Wallis H Testi sonuçları

Boyut	Anne öğrenim	N	KO	X ²	sd	p
Tanışma becerileri	İlkokul	95	77,07	3,717	3	,294
	Ortaokul	27	75,07			
	Lise	28	84,18			
	Üniversite	8	106,94			
	Toplam	158				

Dinleme becerileri	İlkokul	95	78,31	1,472	3	,689
	Ortaokul	27	73,80			
	Lise	28	86,16			
	Üniversite	8	89,56			
	Toplam	158				
Konuşma becerileri	İlkokul	95	75,74	1,857	3	,603
	Ortaokul	27	82,65			
	Lise	28	88,36			
	Üniversite	8	82,50			
	Toplam	158				
Nezaket becerileri	İlkokul	95	76,03	2,955	3	,399
	Ortaokul	27	78,09			
	Lise	28	86,63			
	Üniversite	8	100,56			
	Toplam	158				
Duygularını yönetme becerileri	İlkokul	95	75,86	2,316	3	,509
	Ortaokul	27	79,26			
	Lise	28	90,30			
	Üniversite	8	85,75			
	Toplam	158				
İşbirliği becerileri	İlkokul	95	75,79	1,813	3	,612
	Ortaokul	27	82,93			
	Lise	28	85,21			
	Üniversite	8	92,00			
	Toplam	158				
TOPLAM	İlkokul	95	75,85	2,265	3	,519
	Ortaokul	27	79,91			
	Lise	28	87,16			
	Üniversite	8	94,63			
	Toplam	158				

Tablo 4'e göre okulöncesi öğretmen adaylarının sosyal beceri puanları annelerinin öğrenim düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p > .05$).

Tablo 5. Sosyal beceri puanlarının baba öğrenim düzeyi değişkenine göre Kruskal Wallis H Testi sonuçları

Boyut	Baba öğrenim	N	KO	χ^2	sd	p
Tanışma becerileri	İlkokul	51	75,01	1,746	3	,627
	Ortaokul	28	75,27			
	Lise	44	86,30			
	Üniversite	35	80,89			
	Toplam	158				
Dinleme becerileri	İlkokul	51	77,30	,347	3	,951
	Ortaokul	28	83,20			
	Lise	44	80,58			
	Üniversite	35	78,39			
	Toplam	158				
Konuşma becerileri	İlkokul	51	77,26	1,114	3	,774
	Ortaokul	28	84,48			
	Lise	44	75,47			
	Üniversite	35	83,84			
	Toplam	158				

Nezaket becerileri	İlkokul	51	69,62	3,688	3	,297
	Ortaokul	28	87,21			
	Lise	44	82,99			
	Üniversite	35	83,34			
	Toplam	158				
Duygularını yönetme becerileri	İlkokul	51	75,06	,857	3	,836
	Ortaokul	28	80,29			
	Lise	44	80,53			
	Üniversite	35	84,04			
	Toplam	158				
İşbirliği becerileri	İlkokul	51	73,38	1,434	3	,698
	Ortaokul	28	83,46			
	Lise	44	80,88			
	Üniversite	35	83,51			
	Toplam	158				
TOPLAM	İlkokul	51	73,89	1,227	3	,747
	Ortaokul	28	84,07			
	Lise	44	80,70			
	Üniversite	35	82,50			
	Toplam	158				

Tablo 4'e göre okulöncesi öğretmen adaylarının sosyal beceri puanları babalarının öğrenim düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p > .05$).

Tablo 5. Sosyal beceri puanlarının gelir düzeyi değişkenine göre Kruskal Wallis H Testi sonuçları

Boyut	Gelir	N	KO	X ²	sd	p
Tanışma becerileri	Düşük	27	78,76	,841	2	,657
	Orta	127	79,01			
	Yüksek	4	100,13			
	Toplam	158				
	Düşük	27	68,93			
Dinleme becerileri	Orta	127	80,99	2,692	2	,260
	Yüksek	4	103,50			
	Toplam	158				
	Düşük	27	81,63			
	Konuşma becerileri	Orta	127			
Yüksek		4	117,88			
Toplam		158				
Düşük		27	77,91			
Nezaket becerileri		Orta	127	79,30	,605	2
	Yüksek	4	96,75			
	Toplam	158				
	Düşük	27	82,35			
	Duygularını yönetme becerileri	Orta	127	78,70		
Yüksek		4	85,50			
Toplam		158				
Düşük		27	79,94			
İşbirliği becerileri		Orta	127	79,16	,128	2
	Yüksek	4	87,38			
	Toplam	158				

TOPLAM	Düşük	27	78,22	,654	2	,721
	Orta	127	79,20			
	Yüksek	4	97,63			
	Toplam	158				

Tablo 5'e göre okulöncesi öğretmen adaylarının sosyal beceri puanları ailelerinin gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p > .05$).

4. Sonuç ve Tartışma

Araştırma sonucunda, okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının sosyal becerilerinin sınıf düzeyi değişkeninden etkilendiği; 4. sınıfa devam eden öğretmen adaylarının sosyal beceri düzeylerinin 3.sınıf, 2.sınıf ve 1.sınıfa devam eden öğretmen adaylarının sosyal beceri düzeylerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sosyal beceriler olarak envanterin alt boyutları açısından incelendiğinde, okulöncesi öğretmen adaylarının *Tanışma becerileri Dinleme becerileri, Konuşma becerileri, Nezaket becerileri, Duygularını yönetme becerileri ve İşbirliği beceri* düzeylerinin 4.sınıfta yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır.

İlgili alanyazın incelendiğinde, bu çalışmada elde edilen sonuç ile farklılık gösteren araştırmalar olduğu görülmüştür. Tepeli & Arı, (2011) Konya merkez ilçelerinde çalışan okul öncesi eğitim öğretmenleri içinden tesadüfî olarak seçilen 100 okulöncesi öğretmeni ile Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Mesleki Eğitim Fakültesi'nin Okul Öncesi Eğitim programında öğrenim gören öğrenciler içinden tesadüfî olarak seçilen 120 birinci sınıf, 120 dördüncü sınıf olmak üzere toplam 240 aday okulöncesi öğretmenlerinin iletişim ve sosyal becerilerini inceledikleri çalışmada sonucunda, öğretmen adaylarının sosyal becerilerinin sınıf düzeylerine göre farklılaşmadığını tespit etmişlerdir.

Yukarıdaki araştırma dışında farklı branşlarda okuyan öğretmen adayları ile gerçekleştirilmiş çalışmalar olarak; Hamarta (2000), Türk dili ve edebiyatı, tarih, coğrafya, matematik, biyoloji, resim, İngilizce öğretmen adaylarının sosyal becerilerini incelemiş ve sınıf düzeyi değişkenin öğretmen adaylarının sosyal becerilerini etkileyen bir değişken olmadığını belirlemiştir. Çetin & Kuru (2009) tarafından Beden Eğitimi öğretmen adayları ile yapılan bir diğer çalışmada ise 1.sınıfa devam eden öğretmen adaylarının sosyal becerilerinin 4.sınıfa devam eden öğretmen adaylarının sosyal becerilerinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca yine beden eğitimi öğretmen adaylarının sosyal beceri düzeylerini inceleyen Akpınar, Akpınar, Nas, Temel & Birol, (2015) yukarıdaki araştırma sonuçları ile benzer olmayan bir sonuca ulaşmışlar ve sınıf düzeyi değişkeninin öğretmen adaylarının sosyal becerilerini etkilediğini, bu durumun 4.sınıf devam eden öğretmen adaylarının lehine olduğunu belirlemişlerdir. Yine benzer olarak bir başka çalışmada da öğretmen adaylarının sınıf düzeyi değişkeninin sosyal becerilerini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Selahattin, Temel & Nas, 2012).

Yukarıda ulaşılan sonuçların yanında öğretmen adaylarının genel akademik not ortalamaları, anne-baba öğrenim durumları ve ailenin gelir durumu değişkenlerinin sosyal beceriler üzerinde etkili olmadığı belirlenmiştir. İlgili alanyazın incelendiğinde, anne ve baba öğrenim düzeyinin sosyal becerileri etkilediği (Akpınar, Akpınar, Nas, Temel & Birol, 2015; Girgin, Çetingöz & Ekinci Vural, 2011), baba öğrenim düzeyinin sosyal becerileri etkilemediği ama anne öğrenim düzeyinin etkilediği (Şahin & Yeşil, 2010; Zengin Kırılmazkaya & Zengin, 2012) araştırmalar göze çarpmaktadır. Ayrıca sosyoekonomik düzeyin incelendiği bir araştırmada, sosyo-ekonomik düzeyini orta ve yüksek olarak belirten öğrencilerin sosyal beceri puanlarının sosyoekonomik durumunu düşük olarak belirten öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Avşar & Kuter, 2007; Selahattin, Temel & Nas, 2012). Ortaya çıkan farklı araştırma bulguları çalışma gruplarının kendine has özelliklerinden kaynaklanmış olabilir.

Yapılan araştırmada okulöncesi öğretmen adaylarının sosyal becerilerinin sadece sınıf düzeylerine göre farklılaşması, bu farklılığın 4.sınıfa devam eden öğretmen adaylarının lehine olması ve sosyal becerilerin öğretmen adaylarının genel akademik not ortalamaları, anne-baba öğrenim durumları ve ailenin gelir durumu değişkenlerinden etkilenmemesi, öğretmen adaylarının aldıkları lisans eğitiminin sosyal becerilerini desteklediği şeklinde yorum yapmamıza neden olmaktadır. Bir başka ifade ile öğretmen adaylarına sunulan lisan eğitimi sosyal becerilerin desteklenmesi bağlamında ekili olduğu ifade edilebilir. Bu bağlamda yapılan bir araştırmada öğretmen adaylarının sosyal becerilerine seçmeli derslerin etkisi belirlenmiştir (Alkan & Erdem, 2011). Ayrıca yapılan bir çalışmada fen, sosyal ve matematik öğretmenliği öğrencileri ile okulöncesi öğretmenliği öğrencileri arasında sosyal beceriler açısından okulöncesi öğretmenliği lehine anlamlı fark olduğu görülmüştür. Burada araştırmacılar okulöncesi öğretmenliği lisans programına atıfta bulunarak programda iletişim ve psikoloji ağırlıklı derslerin yoğun biçimde yer aldığı dikkati çekmişlerdir. Bu konularda bilgi sahibi olmanın sosyal beceri uygulamalarında okulöncesi öğretmenliği lisans programı öğrencilerine avantaj sağladığını ileri sürmüşlerdir (Girgin, Çetingöz & Ekinci Vural, 2011).

Sosyal ve duygusal becerileri yüksek öğretmenlerin öz-farkındalıkları yüksektir ve kendi duygularını tanıyarak bu duygularını kendisi ve diğerlerinin öğrenmelerinde motivasyonu arttırarak nasıl kullanacaklarını bilirler. Kendi kapasitelerinin farkındadırlar. Sosyal farkındalıkları yüksektir. Duyguların diğer bireyler ile etkileşimde sergilenen hareketleri nasıl etkilediğini bilirler. Bu öğretmenler diğerlerinin duygularını anlar ve çatışma durumlarının çözümünde etkili iletişimi kullanır, işbirliği içerisinde karşılıklı güçlü ilişkiler kurabilirler. Ayrıca kültürel olarak ta duyarlıdırlar ve farklı perspektifleri anlayabilir ve ailelerle, çocuklarla ve iş arkadaşları ile iletişimde bunları dikkate alabilirler. En zor durumlarda bile duygu ve davranışlarını yönetebilirler. Bu öğretmenlerin bulunduğu sınıflarda olumlu sınıf atmosferi oluşur, etkili sınıf yönetimi gerçekleşir, uygun rol model bulunur ve öğrenciler bu durumdan pozitif etkilenir (Jennings & Greenberg, 2009). Okulöncesi dönem ve önemi göz önüne alındığında, 3-6

yaş arası çocukların öğretmenlerini model alarak öğretmenleri gibi davranmaya çalıştıkları çok önemli dönemdir. Bu yaşlar arasında çocuğun sosyal gelişimine, sosyal beceriler kazanmasına, çocuğun ailesi, bulunduğu çevre, eğitim programları ve çocuğun sosyal özelliklerinin yanı sıra sınıftaki öğretmenin sosyal özellikleri de etki etmektedir (Yüksel, 2001). Bu nedenle öğretmenlerin sosyal becerileri ve bu becerilerin oluşmasına katkı sağlayan etkenlerin belirlenmesi büyük önem taşımaktadır (Seven & Yoldaş, 2007). Yapılan bu araştırmada da bu etkenler belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmada ulaşılan sonuçlar ışığında aşağıda öneriler sunulmuştur;

Araştırma, AİBÜ, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören öğretmen adayları ile gerçekleştirilmiştir. Farklı üniversitelerin ilgili anabilim dalındaki öğretmen adaylarının katıldığı karşılaştırmalı araştırmalar yapılabilir.

4.Sınıfa devam eden öğretmen adaylarının sosyal becerileri lisans dersleri ile irdelenerek araştırma tekrarlanabilir ve bu farklılığa yol açan değişken daha açık bir biçimde belirlenebilir.

Bu araştırmada etkisi sınıanan değişkenlerin dışında alanyazında sosyal beceri ile ilişkisi belirlenmiş değişkenlerin kullanıldığı yeni araştırmalar planlanabilir.

5. Kaynakça

- Akpınar, S., Akpınar, Ö., Nas, K., Temel, V. ve Birol, S. Ş. (2015). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Okuyan Öğrencilerinin Bazı Değişkenler Açısından Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2015(1), 80-84.
- Akyol, A. K., & Çiftçi, H. K. (2005). Okul öncesi öğretmen adaylarının empatik beceri düzeylerinin belirlenmesi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 21, 13-23.
- Alkan, F., & Erdem, E. (2011). The effect of elective courses on candidate teachers' level of social skills. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 15, 3451-3455.
- Avcıoğlu, H. (2005). *Etkinliklerle sosyal beceri eğitimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Avşar, Z., & Kuter, F. Ö. (2007). Beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi (Uludağ Üniversitesi örneği). *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 3(2), 197-206.
- Aydoğan, Y., ve diğ., (2012). *Okul öncesi sosyal beceri destek projesi*. Eğitimcileri Eğitimi Etkinlik Kitabı, Ankara: OSBEP, T.C. MEB, Gazi Üniversitesi, 7
- Celep, C. (2004). *Meslek olarak öğretmenlik*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çetin, M. Ç., & Kuru, E. (2009). Beden eğitimi spor yüksekokulu öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 11(1), 1-8.
- Deniz, M. E. (2003). Üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 2-3

- Dilekman, M. (2008). Etkili eğitim için etkili öğretmenlik. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 213-221.
- Elliott, N. S., Malecki, K. C., & Demaray, K. M. (2001). New Directions In Social Skills Assessment and Intervention for Elementary and Middle School Students. *Exceptionality*, Volume 9, Issue (1&2), 19-32.
- Genç, S. Z. (2005). İlköğretimde sosyal becerilerin gerçekleşme düzeyinin belirlenmesi üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 41-54
- Girgin, G., Çetingöz, D., & Ekinci Vural, D. (2011). Öğretmen adaylarının sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi, *Kuramsal Eğitimbilim*, 4 (1), 38-49,
- Güven, Y., & Işık, B. (2006). Beş yaş çocukları için Marmara Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği'nin (MASDU-5 Yaş) geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 23,125-142.
- Hamarta, E. (2000). *Üniversite öğrencilerinin yalnızlık ve sosyal beceri düzeylerinin öğrencilerin özlük nitelikleri açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Jennings, P. A., & Greenberg, M. T. (2009). The prosocial classroom: Teacher social and emotional competence in relation to student and classroom outcomes. *Review of educational research*, 79(1), 491-525.
- Jennings, P. A., & Greenberg, M. T. (2009). The prosocial classroom: Teacher social and emotional competence in relation to student and classroom outcomes. *Review of educational research*, 79(1), 491-525.
- Kara, E. (2003). *Öğretmen ve öğrencilerin sosyal beceri algılarına etki eden faktörler*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kara, Y., & Çam, F. (2007). Yaratıcı drama yönteminin bazı sosyal becerilerin kazandırılmasına etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 145-155.
- Karacaoğlu, Ö. C. (2008). Öğretmenlerin yeterlilik algıları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 70-97.
- Marlowe, H. A., (1986). Social Intelligence: Evidence For Multimensionality And Construct Independence. *Journal Of Educational Psychology*, 78, (1), 52-58.
- Oktay, A. (1999). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. Epsilon Yayıncılık. İstanbul.
- Poyraz, H., & Dere, H. (2001). *Okulöncesi Eğitiminin İlke ve Yöntemleri*. Anı Yayıncılık. Ankara.
- Selahattin, A., Temel, V., & Nas, K. (2012). An exploration of candidate teachers' social skills levels: Age, gender and other differences. *Ovidius University Annals*, 12, 210-215.
- Seven, S., & Yolbaş, C. (2007). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 1-18.
- Sönmez, V. (2003). *Eğitimin tarihsel temelleri*. Öğretmenlik Mesleğine Giriş. (Ed. Sönmez, V.) Ankara: Anı yayıncılık.
- Spence, S. H. (1983). Teaching Social Skills To Children. *Journal Of Child Psychology and Psychiatry*, 24 (4), 621-627.

- Şahin, C., & Yeşil, R. (2010). Sınıf öğretmenliği aday öğretmenlerinin sosyal beceri ve empatik eğilim düzeyleri (AEÜ Eğitim Fakültesi Örneği). *NWSA: Education Sciences*, 5(3), 1197-1212.
- Şişman, M. (2006). *Eğitim bilimine giriş*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Tatar, M. (2004). Etkili öğretmen. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(11), 2-12.
- Tepeli, K., & Arı, R. (2011). Okul öncesi eğitim öğretmeni ve öğretmen adaylarının iletişim ve sosyal becerilerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 385-394.
- Tepeli, K., & Arı, R. (2011). Okul öncesi eğitim öğretmeni ve öğretmen adaylarının iletişim ve sosyal becerilerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 385-394.
- Yüksel, G. (1997). *Sosyal beceri eğitiminin üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeyine etkisi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yüksel, G. (2001). Öğretmenlerin sahip olmaları gereken davranış olarak sosyal beceri. *Milli Eğitim Dergisi*, 150, 1-6.
- Zembat, R. (1992). Okul öncesi eğitim kurumlarında yönetim ve yönetici özellikleri, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Zembat, R. (1994). Okul öncesi eğitim kurumlarında yönetici özellikleri, *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6.
- Zengin, F., Kırılmazkaya, G., & Zengin, R. (2012), ilköğretim fen bilgisi ve sınıf öğretmen adaylarının sosyal becerilerinin karşılaştırılması, *e-Journal of New World Sciences Academy*, 7(2), 656-667.